

Suriye Türkmenlerinin siyasal örgütlenme çalışmaları diğer Suriyeli muhalifler gibi daha çok Türkiye merkezli olarak ortaya çıkmıştır.

Suriye Türkmenleri: Siyasal Hareketler ve Askeri Yapılanma

Syrian Turkmens: Political Movements and Military Structure

Oytun ORHAN

Abstract

One of the consequences of one-party regime that has been in power in Syria for more than four decades is that, except for the groups in power, none of social or ideological groups in Syria has found an opportunity to become organized. The authority gap, caused by the upheaval that broke out in Syria on March 2011, helped the aforesaid groups which had been excluded from the government for many years to be organized in a short time. Another group that could not find a chance to be organized in Syria for many years was Syrian Turkmens. In the first stage Turkmens strived to be politically organized abroad, especially in Turkey. After the military dimension of the uprising came to the forefront, Syrian Turkmens started to form military units particularly in Latakia and Aleppo. In this article, political and military organization efforts of Syrian Turkmens in the post-uprising period will be discussed. First of all, formation process and positions of a supra-party initiative and two political movements that emerged in a year will be handled. Then, the paper will try to list the military formations that appeared almost all across the Syrian Turkmen settlements.

Keywords: Syria, Syrian Turkmen, Syrian Uprising, Arab Spring

Suriye Türkmenlerinin en büyük eksikliği Esad yönetimi altında herhangi bir örgütlenme imkânına sahip olamamalarıdır. Dolayısıyla siyasal muhalefet geleneğine sahip bir hareket, Suriye Türkmen toplumunu yönlendirebilecek bir örgüt ve lider/lider kadro eksikliği yaşanmaktadır. Diğer tüm Suriyeli muhalif gruplar gibi Türkmenler de Suriye’de ayaklanma başladıktan sonra ve ülke dışında örgütlenme imkânı bulmuştur.

Giriş

Suriye’de kırk yılı aşkın süredir devam eden tek parti iktidarının sonuçlarından biri, iktidarı elinde tutan grupların dışında hiçbir Suriye toplumsal kesiminin ve ideolojik grubunun örgütlenme imkânı bulamamış olmasıdır. Suriye’de Mart 2011 tarihinde başlayan olaylar neticesinde oluşan otorite boşluğu uzun yıllar iktidar alanından dışlanan söz konusu kesimlerin kısa sürede örgütlenmesini sağlamıştır. Suriye’de iktidar mücadelesi ayaklanmanın başlamasından yaklaşık altı ay sonra siyasal ve sivil alandan askeri alana kaymaya başlamıştır. Bunun sonucunda hiyerarşik bir yapıya sahip olmayan, birbirinden bağımsız hareket eden ve kontrol ettikleri alan, buldukları semt ya da köy ile sınırlı dağınık askeri gruplar ortaya çıkmıştır. Rejim ile muhalefet arasındaki mücadele silahlı gruplar üzerinden yürütülmeye başlamıştır. Bu da dış siyasal muhalefet ile iç askeri muhalefet arasında askeri yapının daha güçlü ve söz sahibi olduğu bir ilişki biçimi doğurmuştur. İçerde örgütlenen askeri muhalefet ülke dışı ile bağlantı kurabileceği bir bağlantı ihtiyacı hissetmiştir. Dışarıda örgütlenen siyasal muhalefet de meşruiyetini içerde askeri gruplar ile kurduğu bağ sayesinde oluşturmaya çalışmıştır. Böylece her bir dış siyasal muhalefet grubu ve etkili siyasal figürün kendisine yakın askeri gruplar ortaya çıkmıştır.

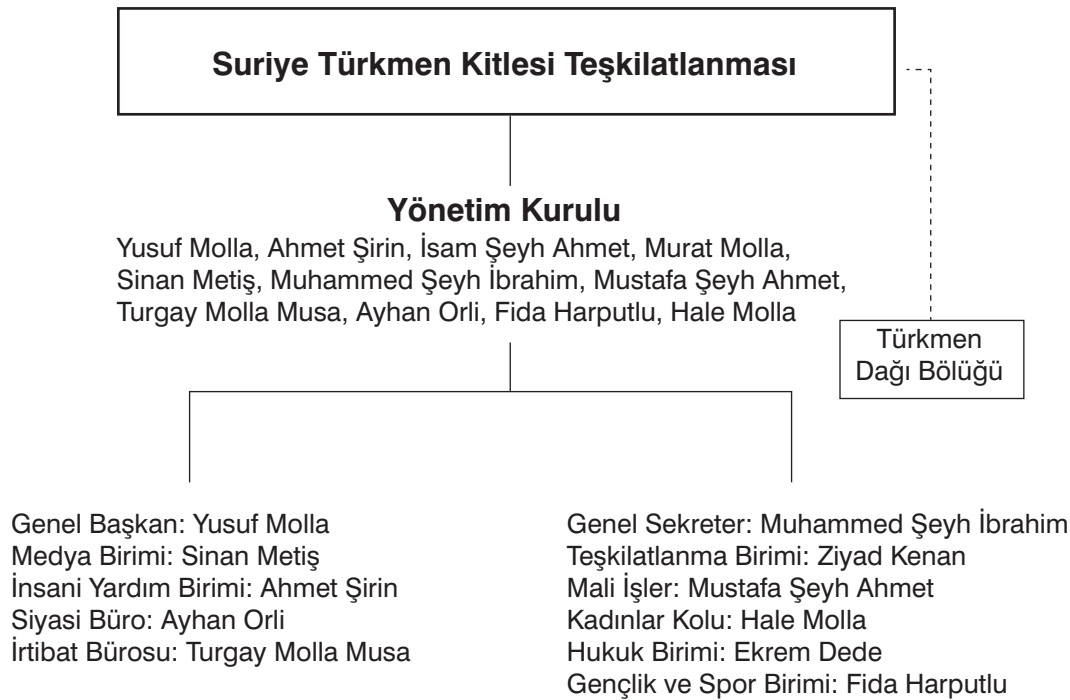
Suriye’de uzun yıllar örgütlenme imkânı bulamayan gruplardan biri de Suriyeli Türkmenler olmuş ve yukarıda kısaca değinilen siyasal ve askeri örgütlenme sürecini yaşamıştır. İlk aş-

mada büyük ölçüde Türkiye olmak üzere Suriye dışında siyasal örgütlenme çabalarına girişilmiştir. Ayaklanmanın askeri boyutunun öne çıkması ile başta Lazkiye ve Halep olmak üzere Suriyeli Türkmenler askeri birlikler oluşturmaya başlamıştır. Halen kırsal kesimde yer alan Türkmen yerleşim birimlerinin birçoğunu Türkmenlerin oluşturduğu birlikler kontrol etmektedir. Ayrıca bazı şehir merkezlerinde diğer Arap birlikler ile birlikte Suriye ordusuna karşı mücadele yürütülmektedir. Bu çalışmada Suriye Türkmenlerinin ayaklanma sonrası siyasal ve askeri örgütlenme çabaları ele alınacaktır. İlk olarak bir yıllık bir süre içinde ortaya çıkan iki siyasal hareket ve bir partiler üstü girişimin oluşum süreci ve pozisyonları anlatılacaktır. Ardından neredeyse Suriye Türkmen yerleşimlerinin tamamında ortaya çıkan askeri yapılar sıralanmaya çalışılacaktır.

1. Suriye Türkmenleri Siyasal Hareketleri

Suriye Türkmenlerinin en büyük eksikliği Esad yönetimi altında herhangi bir örgütlenme imkânına sahip olamamalarıdır. Dolayısıyla siyasal muhalefet geleneğine sahip bir hareket, Suriye Türkmen toplumunu yönlendirebilecek bir örgüt ve lider/lider kadro eksikliği yaşanmaktadır. Diğer tüm Suriyeli muhalif gruplar gibi Türkmenler de Suriye’de ayaklanma başladıktan sonra ve ülke dışında örgütlenme imkânı bulmuştur.

Suriye Türkmenleri adına siyasal örgütlenme çabalarının ilki, 2011 yılında Suriye’de ayaklanmanın başlamasının ardından ülkeyi terk ederek Türkiye’ye yerleşen Avukat Ali Öztürkmen

(Silo)'in kurduğu “Suriye Türkmen Hareketi”dir. Sosyal paylaşım siteleri üzerinden örgütlenen hareket, Suriye içinde Türkmenlerin “Türkmen” adı ile sokağa inmesi yönünde çaba sarf etmiştir.¹ Bunun yanı sıra, Suriye Ulusal Konseyi’nin oluşmasına giden süreçte ilk adım olan ve 1 Haziran 2011 tarihinde Antalya’da gerçekleşen “Suriye İçin Değişim” konferansına katılmıştır. Ardından İstanbul’da gerçekleşen tüm Suriye muhalefeti toplantılarına katılarak “Türkmen” adının sonuç belgelerinde geçmesi için mücadele vermiştir.²

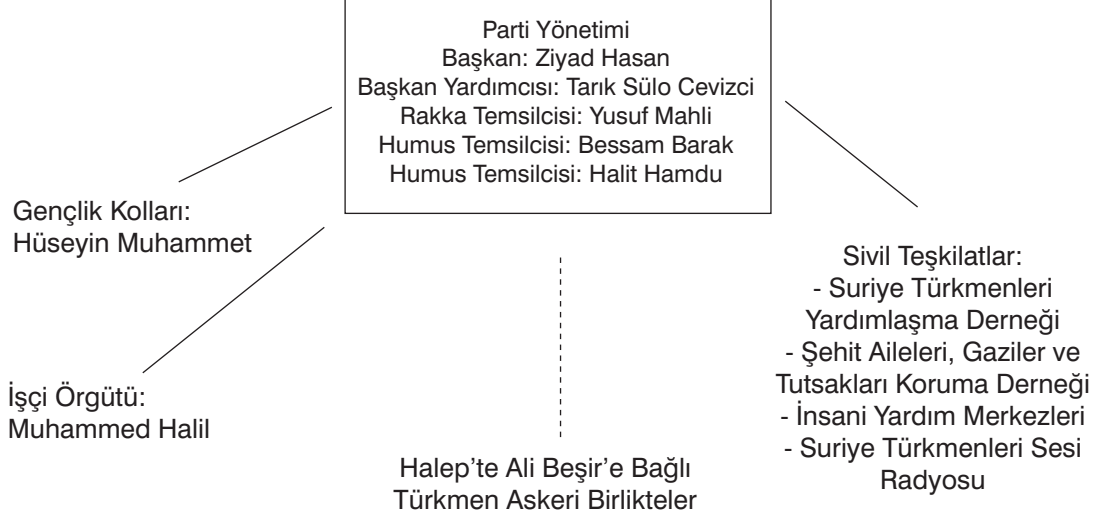
Sonraki dönemde Suriye Ulusal Konseyi’nin kurulması ve Türkmenlere yer verilmemesi neticesinde Suriye Türkmen Hareketi ile beraber Türkiye’de yaşayan veya ayaklanma başladıktan sonra göç eden Suriyeli Türkmenler, Konsey’de yer almak ve diğer kesimler gibi kendi etnik hakları çerçevesinde mücadele yürütmek ihtiyacı hissetmiştir. Türkmenlerin Konsey’e katılma isteklerine karşılık örgütlerinin olmaması ve çabaların daha çok kişisel boyutta olması nedeniyle Konsey’de temsil hakkı kazanılamamıştır. Bunun üzerine önde gelen Suriye Türkmenlerinin girişimleri ile Türkiye’de bulunan 180 Suriyeli Türkmen bir araya gelerek örgütlenme ve Türkmenlerin haklarını savunma konusunda fikir

birliğine varmıştır.³ Bunu takiben “Suriye Türkmenler Birliği” adıyla bir dernek çalışması yapılmıştır. Bu derneğin başkanlığını uzun zamandır Türkiye’de yaşayan Suriyeli Türkmen Bekir Atacan üstlenmiştir. Ardından dernek 2011 yılının Kasım ayında Ali Öztürkmen’in Suriye Türkmen Hareketi ile birleşerek siyasi harekete dönüşmüş ve adı “Suriye Türkmen Kitleleri” olarak belirlenmiştir. Bu hareketin ilk Genel Başkanı Bekir Atacan ve Genel Başkan Yardımcısı da Ali Öztürkmen olmuştur. Ocak 2012 tarihinde ise Atacan ve Öztürkmen, Kitle’den ayrılmıştır. Mart 2012 ayı içinde de Kitle’den ayrılanlar ve diğer bazı Suriyeli Türkmenler ile birlikte Suriye Demokratik Türkmen Hareketi kurulmuştur.⁴

Böylece 2012 yılı Mart ayı itibarıyla Suriye Türkmenleri adına faaliyet gösteren “Suriye Türkmen Kitleleri” ve “Suriye Demokratik Türkmen Hareketi” adı altında iki siyasal hareket ortaya çıkmıştır. Bu iki hareket etkili oldukları bölgeler, ideoloji, ilişki içinde oldukları Türkmen askeri birlikler gibi unsurlar açısından birbirlerinden farklılık taşımaktadır.

Siyasal hareket olmamakla birlikte Türkiye merkezli olarak ortaya çıkan Suriye Türkmenleri

Suriye Demokratik Türkmen Hareketi Teşkilatlanması

Platformu isimli oluşum da Suriye Türkmenleri hareketinin liderliğini üstlenmek adına partiler üstü bir girişim olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu girişim uzun yıllardır Türkiye'de yaşayan, Türkiye'de siyaset veya iş dünyasında belli bir konuma gelmiş Suriyeli Türkmenler tarafından yürütülmektedir.⁵

Dolayısıyla Suriye Türkmen siyasal hareketinin liderliğini üstlenmeye çalışan, Suriye Türkmenlerinin temsilcisi olma yönünde çaba gösteren üç farklı "grup/siyasal parti/güç odağı"nın olduğu söylenebilir.

1.1. Suriye Türkmen Kitleleri

Suriye Türkmen Kitleleri Suriye'de ayaklanmanın başlamasını takiben Türkiye'de yaşayan Suriyeli Türkmenler tarafından başlayan örgütlenme çabalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İlk başta Suriye muhalefeti içinde Türkmen haklarının elde edilmesi çerçevesinde mücadele yürüten Türkmenler, Suriye'de çatışmanın giderek etnik ve mezhepsel boyutunun öne çıkması ile Suriye Türkmenleri adı ile örgütlenme düşüncesi içine girmiştir. Bu çerçevede ilk çalışmalar 2011 yılının Ağustos ayında başlatılmış ve 15 Şubat

2012'de Suriye Türkmen Kitleleri'nin kuruluşu ilan edilmiştir. Kısaca Kitle adıyla bilinen hareketin liderliğini uzun yıllardır Türkiye'de yaşayan Suriye Türkmeni Yusuf Molla üstlenmiş ve bu görevi günümüze kadar devam ettirmiştir.⁶

Kitle, Suriye Türkmenleri sorununa ilişkin olarak, Türkmenlerin en büyük sorununun tek bir bölgede toplanmamış olmaları olarak görmektedir. Esad sonrasında bölgesel federasyonun mümkün olmadığını ve Suriye'nin vatandaşlık esasına dayalı bir yaklaşımla yönetilmesi gerektiğini düşünmektedir. "Suriye birdir!" sloganını benimseyen Kitle, yeni Suriye'de Türkmenlerin siyasal, toplumsal, ekonomik, kültürel haklarını kazanması ve ayrımcılığa maruz kalmadan eşit Suriye vatandaşları olarak yaşaması yönünde bir yaklaşıma sahiptir. Suriye'nin bölünmesine karşı çıkmaktadır. Merkezi otoritenin korunduğu ancak yerel yönetimlerin daha güçlendirildiği medeni, demokratik bir devlet talep edilmektedir. Ancak yerel yönetimlerin güçlenmesini federalizme gitmeyi engelleyecek boyutu ile sınırlamaktadırlar.⁷

Kitle genel olarak Lazkiye ve Bayır-Bucak merkezli bir harekettir. En güçlü ve aktif olduğu,

Türkmen SURIYE TÜRKMENLERİ PLATFORMU
1. TOPLANTISI
15 Aralık 2012, İSTANBUL

Suriye Türkmenleri Platformu 1. Toplantısına katılan Dışişleri Bakanı Davutoğlu Türkiye'nin Suriye Türkmenlerine destek vereceği taahhüdünde bulunmuştur.

Türkmen askeri birliklerle en derin ilişkiye sahip olduğu bölge Bayır-Bucak'tır ve yönetimin de önemli bir kısmını Bayır-Bucaklılar oluşturmaktadır. Kitle, Suriye içinde etkili olmak ve sahaya yönelik çalışmak stratejisi çerçevesinde ilk adım olarak Suriye sınır bölgelerinde irtibat büroları kurmuştur. İlk olarak Yayladağı, ardından Akçakale ve sonrasında Gaziantep ofisleri açılmıştır. Bu ofisler sayesinde Kitle'nin Suriye Türkmen bölgeleri ile yakın irtibatı sağlanmaktadır. Yayladağı Ofisi Lazkiye Türkmenlerine, Gaziantep ofisi Halep Türkmenlerine ve Akçakale ofisi Rakka Türkmenlerine yönelik olarak faaliyet göstermektedir.

Suriye Türkmen Kitleleri Bayır-Bucak bölgesinde yer alan Türkmen askeri birlikler ile yakın ilişkisi söz konusudur. Lazkiye'de faaliyet gösteren 12 civarındaki Türkmen askeri birlikler bu birliklerin çatı örgütlenmesi olan "Türkmen Dağı Bölüğü"

Kitle'ye yakın duran bir tugaydır. Kitle'nin askeri anlamda Halep'te etkinliği bulunmamaktadır. Halep'e sadece insani yardım gönderebilmektedirler. Ancak Halep'e de askeri olarak açılma yönünde stratejileri ve çabaları söz konusudur.⁸

Suriye Türkmen Kitleleri, 15 Aralık 2012 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Suriye Türkmen Platformu 1. Toplantısı sonrasında Demokratik Hareket'ten istifa edenler ile birlikte yeni bir oluşuma gidilmesi konusunda anlaşmıştır. Ancak Kitle bu durumu Demokratik Hareket'in kendisine katılımı olarak görmektedir. Sadece partinin isminde değişikliğine giderek ve istifa eden isimlere parti yönetiminde görev vererek Kitle'nin ismen olmasa da pratikte devamı yönünde bir bakış açısına sahiptir. Böylece mevcut teşkilatlanma yapısı korunarak Demokratik Hareket'ten istifa edenlerden faydalanılması yoluna gidilecektir.

Suriye Türkmen Kitleleri, önümüzdeki dönemde Suriye içinde seçimler yaparak 200 delege belirlemeyi ve partinin lider ve yönetim seçiminin bu delegeler tarafından yapılmasını planlamaktadır. Delegeler her Türkmen bölgesinin nüfusları ile orantılı sayıda seçilecektir. Buna göre en fazla delege Halep-Rakka bölgesinden ve sonrasında sırasıyla, Lazkiye-Tartus, Humus ve Şam'dan seçilecektir. Böylece Suriye Türkmen Kitleleri'nin yönetimi, lideri delegeler tarafından belirlenecektir. Bu çaba Suriye Türkmen Kitleleri'nin partileşme ve partiyi tabana yayma düşüncelerinin ürünüdür.⁹

1.2. Suriye Demokratik Türkmen Hareketi

Suriye Demokratik Türkmen Hareketi, Kitle'nin ardından Suriye Türkmenlerini temsil iddiası ile kurulan ikinci siyasal harekettir. Kısaca "Hareket" olarak adlandırılan partinin kurulması düşüncesi Suriye'de olayların başlamasını takiben, Suriye Türkmenlerinde örgütlenme eksikliğinin anlaşılması ve Türkiye'deki Suriye Türkmenlerinin bir araya gelerek örgütlenme çabalarının bir sonucudur. İlk olarak Suriye Türkleri Derneği kurulmuş ve ardından Suriye'deki Türkmenleri siyasallaştırma kararı alınmıştır. Bunun neticesinde 21 Mart 2012 tarihinde İstanbul'da Suriye Türkmen Demokratik Hareketi'nin kuruluşu ilan edilmiştir.

Hareket, Suriye Türkmen Kitleleri'nden ayrılan bazı isimler ve Türkiye'de yaşayan genç Suriye Türkmenlerinden oluşan ekip tarafından kurulmuştur. İlk aşamada Hareket yönetiminde her Türkmen bölgesinden temsilciler yer almıştır. Suriye Demokratik Türkmen Hareketi'nin Genel Başkanlığı'nı 1 yıla yakın bir süre Abdülkerim Ağa yürütmüştür. 15 Aralık 2012 tarihinde gerçekleşen Suriye Türkmenleri Platformu 1. Toplantısı sırasında Suriye Türkmenlerini tek çatı altında toplama hedefi çerçevesinde Suriye Türkmen Demokratik Hareketi'nin önde gelen isimleri ile Suriye Türkmen Kitleleri birleşme kararı aldıklarını açıklamıştır. Suriye Türkmen Demokratik Hareketi'nin önde gelen isimlerinin büyük çoğunluğu partiden istifa ederek yeni ortak parti altında hareket edeceğini açıklasa da Suriye Türkmen Demokratik Hareketi kalan

isimlerle birlikte siyasi faaliyetlerine aynı parti çatısı altında devam edeceğini açıklamıştır. Parti yönetiminde yer alan Ziyad Hasan Genel Başkanlık ve Tarık Sulo Cevizci de Genel Başkan Yardımcılığı görevini üstlenmiştir. Hareket Aralık 2012 sonunda gerçekleştirilen kurultay ile farklı Türkmen bölgelerinden temsilcilerin olduğu yeni bir yönetim oluşturulmuştur.

Demokratik Türkmen Hareketi çalışmalarını sahaya kaydırıp sonuç odaklı çalışmak yönünde bir yaklaşıma sahiptir. Yeni yönetim yapısı ile beraber Demokratik Türkmen Hareketi büyük ölçüde Halep merkezli bir hareket olarak öne çıkmaya başlamıştır. Siyasal, sivil ve askeri faaliyetlerin neredeyse tamamına yakını Halep'te sürdürülmektedir.

Suriye Demokratik Türkmen Hareketi, en baştan bu yana doğrudan Suriye içi ile ilişki kurmanın yanı sıra Türkiye ve Suriye muhalefeti nezdinde diplomasi çabalarına da ağırlık vermiş bir harekettir.¹⁰ Bu çerçevede Demokratik Hareket'in çabaları ile Suriye Ulusal Konseyi içinde 16 ve Suriye Ulusal Koalisyonu içinde 3 Türkmen temsilcinin görev alması sağlanabilmiştir. Bundan sonraki dönemde kısa vadeli planlarını; yeni kurulacak geçici hükümette bakanlık elde etmek, Suriye içinde sivil örgütlenmelere ağırlık vermek, Halep ve kurtarılmış bölgelerde yerel yönetimlere girmek şeklinde özetlemektedirler.¹¹

Hareket, Suriye Türkmenlerinin sorunlarının çözümüne ilişkin şu şekilde bir bakış açısına sahiptir; Suriye Türkmenlerinin farklı şehirlerde yaşıyor olmaları ve coğrafi bütünlüklerinin olmaması nedeniyle Suriye genelinde yaşanacak bir bölünme Suriye Türkmenlerine büyük zarar vereceği düşünülmektedirler. Dolayısıyla ilk hedeflerini Suriye'nin birlik ve bütünlüğünü korumak olarak görmektedirler. Yeni Suriye'de vatandaşlık esasına dayalı yeni bir sistem kurulması talep edilmekte, uluslararası kamuoyunun denetiminde özgür seçimin yapılmasını, dünya şartlarına uygun bir anayasanın yazılmasını ve Suriye topluluğunu oluşturan gruplara hem kültürel, hem siyasal hem de vatandaşlık haklarının verilmesini istemektedirler.

Suriye Türkmenleri Platformu bir Türkmen Meclis'i kurulmasını ve bunun partiler üstü bir kuruluş olmasını istemektedir. Suriye içinden 350 delegenin getirilmesi düşünülmektedir. Bu delegelerin seçimi ile 9 kişilik bir komite oluşturulacaktır. Bu komite Suriye Türkmenlerinin karar organı olacaktır.

Demokratik Türkmen Hareketi örgütlenmesi bünyesinde yer alan teşkilatlar ve Suriye içinde Hareket'e bağlı sivil örgütler şu şekildedir: Gençlik Kolları, İşçi Örgütü, Suriye Türkmenleri Yardımlaşma Derneği, Şehit Aileleri, Gazileri ve Tutsakları Koruma Derneği, İnsani Yardım Merkezleri, Türkmen Haber Ajansı. Yakın zamanda Suriye Türkmenlerinin Sesi Radyosu'nun yayına başlatılması ve Türkmenler adına dergi ve gazete çıkarılması planlanmaktadır. Halep'e bağlı Çobanbey ve Bab-ı Limon'da Türkçe eğitim veren iki okul da Demokratik Hareket'in çabaları ile hayata geçmiştir.¹²

Suriye Demokratik Türkmen Hareketi'nin Türkmen askeri birliklerle ilişkisi Halep bölgesi ile sınırlıdır. Halep'teki Türkmen Tugayları'nın Koordinatörlüğünü yürüten Ali Beşir, Hareket ile birlikte hareket edildiğini belirtmektedir.¹³

1.3. Suriye Türkmenleri Platformu

Suriye Türkmen Platformu fikri 2012 yılı içinde ortaya çıkmıştır. İlk toplantı 42 katılımcı ile gerçekleşmiş ve 5 kişilik bir komite oluşturulmuştur. İlk hedef Türkiye ve dünya kamuoyunda Suriye Türkmenleri konusunda kamuoyu oluşturmak olmuştur. Sivil bir inisiyatif olarak ortaya çıkmıştır. Türkmen Platformu girişimi bünyesinde yıllardır Türkiye'de yaşayan, iş ve ticaret hayatında nispeten iyi yerlere gelmiş Suriyeli Türkmenler yer almaktadır.

Bu girişimin hedefi Suriye içinden seçilecek delegeler yoluyla bir Meclis'in oluşturulması ve bu Meclis'in seçeceği komitenin Suriye Türkmen-

leri adına konuşacak, temsil görevi üstlenecek yapı olmasıdır. Böylece partiler üstü bir yapılanma ile mevcut iki Türkmen partinin bu oluşum içinde yer alması istenmektedir. Bu girişim Türkiye içinde sahip olduğu siyasal etki ile Suriye Türkmen Platformu'nun düzenlenmesi için Dışişleri Bakanlığı'ndan destek almayı başarmıştır. Bu çerçevede Suriye Türkmenleri Platformu 1. Toplantısı 15 Aralık 2012 tarihinde Dışişleri Bakanlığı'nın ev sahipliği ve Başbakanlığın desteği ile İstanbul'da düzenlenmiştir.

Suriye Türkmenleri Platformu bir Türkmen Meclis'i kurulmasını ve bunun partiler üstü bir kuruluş olmasını istemektedir. Suriye içinden 350 delegenin getirilmesi düşünülmektedir. Bu delegelerin seçimi ile 9 kişilik bir komite oluşturulacaktır. Bu komite Suriye Türkmenlerinin karar organı olacaktır.¹⁴ Platform bunu Suriye Türkmen Kitleleri ve Demokratik Türkmen Hareketi'ne alternatif üçüncü bir parti olarak değil, ortak çalışacak partiler üstü bir yapılanma olarak düşünmektedir. Bu karar organı Suriye Türkmenlerini her yerde temsil edecek Suriye Türkmenleri adına yürütülecek her türlü müzakereyi yürütecektir.

Suriye Türkmenlerinin temsilcisi olma, liderliğini üstlenme çabasındaki üç başlıca grubun yanı sıra bazı ufak çaplı siyasal ve sivil girişimler de söz konusudur. İslahiye'de bulunan ve Suriyeli Türkmenlerin yaşadığı kamplarda ufak çaplı örgütlenmeler oluşmaya başlamıştır. Bu çerçevede İslahiye'deki kampta yaşayan Türkmenler "*Suriye Türkmen Partisi*" isimli bir hareket kurduklarını açıklamıştır. Bu oluşum Suriye Türkmen Plat-

Suriye Türkmenleri Platformu bir Türkmen Meclis'i kurulmasını ve bunun partiler üstü bir kuruluş olmasını istemektedir. Suriye içinden 350 delegenin getirilmesi düşünülmektedir. Bu delegelerin seçimi ile 9 kişilik bir komite oluşturulacaktır. Bu komite Suriye Türkmenlerinin karar organı olacaktır.

formu Toplantısı sırasında açıklanan yeni ortak cephe içinde yer alacağını açıklamıştır. Bunun yanı sıra yine İslahiye'deki kampta "İslam Birliği Partisi" adı altında küçük bir oluşum daha ortaya çıkmıştır.¹⁵ Suriye içinde Lazkiye Vilayeti'nde "Lazkiye Türkmenler Birliği" adı altında bir oluşum da siyasal partiye dönüşme çalışmaları yürütmektedir.¹⁶

Siyasal oluşumların yanı sıra protestolar düzenleme, sivil yardımların dağıtımını, askeri birliklere adam sağlama gibi işlevler gören Türkmen gençlik örgütleri de bulunmaktadır. Bu gruplar şu şekildedir:

- Türkmen Gençlik Hareketi, Yerel İdareler Gençliği Hareketi, Suriye Türkmen Gençlik Birliği, Suriye Türkmen Gençleri, Özgür Türkmen Gençleri.

2. Suriye Türkmenleri Askeri Yapılanması

2.1. Lazkiye Vilayeti (Bayır-Bucak Bölgesi) Türkmen Askeri Birlikleri

Lazkiye'de vilayetin kuzeyine düşen bölgede Hatay sınırına kadar Türkmenler yaşamaktadır. Bucak bölgesi kıyı şeridinde yer alırken Bayır daha çok iç kısımlar yer alan bölgedir. Hatay sınırından Lazkiye şehir merkezine kadar yer alan kıyı hattı rejimin kontrolü altındadır. İçerde kalan Bayır bölgesi ise muhaliflerin kontrolü altındadır.

Lazkiye Vilayeti'nin Bayır-Bucak bölgesinin büyük bölümü Türkmen birliklerin kontrolündedir.

Nusayri köyler ile Türkmen ve Sünni Arap köyler arasında bir çatışma sınır hattı oluşmuştur. Kapaklı ve Gımam Türkmen köylerinin oluşturduğu bu sınır hattında karşılıklı olarak nöbet tutulmakta ve zaman zaman çatışmalar yaşanmaktadır. Türkmen köylerin çoğunda muhaliflerin kontrolü söz konusudur. Sadece sınır hattının güneyinde Buruç ve Şulayip isimli Türkmen köyleri rejimin kontrolü altındadır. Bu köyler Nusayri yerleşimleri ile çevrili olduğu ve muhaliflerin kontrolündeki bölge ile coğrafi bağları kesik olduğu için son derece riskli bir bölgede yer almaktadırlar.¹⁷

Lazkiye Vilayeti'nde Türkmen askeri yapılanması 12 birlik ve bu birliklerin üst yapılanması olan "Türkmen Dağı Bölüğü"nden oluşmaktadır. Lazkiye Vilayeti Türkmen askeri birliklerinin üst örgütlenmesi olan *Türkmen Dağı Bölüğü*'nün komutanı Albay Muhammed Avad'dır. Muhammed Avad, Antalya'da gerçekleşen toplantı neticesinde Suriyeli askeri muhaliflerin oluşturduğu Yüksek Askeri Konsey'de de 30 kişilik yönetim kademesinde de yer almıştır. Türkmen Dağı Bölüğü'ne bağlı 12 adet birlik (ketibe) yer almaktadır. Bunun dışında Hizbullah al Galibu adında Türkmen Dağı Bölüğü'ne bağlı olmayan bir Türkmen birlik daha mevcuttur.¹⁸

Türkmen Dağı Bölüğü'nü oluşturan birlikler şu şekildedir:¹⁹

- Nurettin Zengi, Zahir Baybars, El Huva Billa, Yavuz Sultan Selim, Fatih Sultan Mehmet, Memduh Colha, Bin Tamime, Katib El Mustafa, Fırsan Tevhid (Birleşik Süvariler), Sukur ul Turkmen (Türkmen Şahinleri).

2.2. Halep Vilayeti Türkmen Askeri Birlikleri

Halep Vilayeti'ndeki Türkmen askeri birliklerin büyük çoğunluğu Halepli Suriye Türkmeni Ali Beşir'e bağlıdır. Ali Beşir geçmiş dönemden bu yana Halep'te Suriye Türkmen toplumunun önemli isimlerinden biridir. Ali Beşir'e bağlı olan gruplar Halep'te neredeyse tüm Türkmen köylerinin güvenliğini sağlamaktadır. Bu birlikler yaklaşık 350 kilometrelik bir bölgeyi kontrol ettiğini belirtmektedir. Halep şehir merkezinde de 6 Türkmen mahallesini korunması bu birlikler tarafından sağlanmaktadır.²⁰

Ali Beşir'e bağlı 6 askeri birlik bulunmaktadır. Bu gruplar yeni bir askeri yapılanmaya gitme düşüncesi içindedir. 6 askeri birlik 2 büyük tugay altında birleştirilecektir. Ali Beşir'in Koordinatörlüğü altındaki Halep Türkmen askeri birlikleri şu şekildedir:²¹

- Fatih Sultan Mehmet, Zahir Baybars Tugayı, Şehit Ali Yılmaz Birliği, Buhari Birliği, İmadettin Zengi Birliği (Buhari ve İmadettin Zengi Birlikleri'nin Süleyman Şah adı altında ile birleştirilmesi planlanmaktadır.), Alparslan Birliği. Halep'te Ali Beşir'e bağlı gruplardan bağımsız hareket eden üç Türkmen askeri birlik daha bulunmaktadır:

- Fatih'in Torunları (Ahfad ul Fatih), Yıldırım Beyazıt Tugayı, Sultan Abdülhamit.

2.3. Humus Vilayeti Türkmen Askeri Birlikleri

Humus Vilayeti'nde 43 Türkmen köyü bulunmaktadır. Humus'taki muhalif Türkmen askeri birlikleri kırsalda faaliyet göstermektedir. Humus merkezde çok sayıda Türkmen bulunmakla beraber Türkmenler Araplarla birlikte rejime karşı savaşmaktadır. Merkezde sadece Türkmenlere özel bir birlik yoktur ancak Humus merkezde Babı Amr, Bab el Siba, Bab el Turkmen, El Var, El Karabis, El Haldi gibi mahallelerde Türkmenler yerleşiktir ve bu semtlerde mücadele veren birlikler içinde çok sayıda Türkmen, Sünni Araplarla birlikte rejime karşı savaşmaktadır.²²

Humus'ta Türkmen askeri birlikleri birkaç farklı gruba ayrılmıştır. Türkmen birliklerin merkezi

Zara'dır. Humus'taki Türkmen askeri birlikler şu şekildedir:²³

- Humus Kalkanı (Ketibe Dıra Humus), Rahman Şehitleri (Şuheda er Rahman), Hak Şehitleri (Şuheda el Hak), Fatih Sultan Mehmet, Zara'nın Özgür Askerleri, Alparslan, Humus Türkmenleri.

Bu birlikler dışında Humus kırsalında sadece Türkmenlere ait askeri birlik bulunmamaktadır. Ancak Kusayr, Nizariye, Causia, Burç Kai, Tısnin, Hulaya, As Sabunun, Jibab el Zeyd gibi Türkmenlerin yaşadığı köy ve kasabalarda askeri birlikler içinde çok sayıda Türkmen asker yer almaktadır.

2.4. Rakka Vilayeti Türkmen Askeri Birlikleri

Rakka Vilayeti'ne bağlı Tel Abayad ilçesi merkezinde ve ona bağlı köylerde Türkmen nüfusu yer almaktadır. Rakka'daki toplam Türkmen nüfusu 15-20 bin arasındadır. Rakka'da da Türkmenlerin oluşturduğu bir tane askeri birlik bulunmaktadır. Hakkın Nuru Birliği (Enver ul Hak) isimli birlik Urfa iline bağlı Akçakale karşısında yer alan Tel Abayad ilçesi ve ona bağlı Türkmen köylerinde faaliyet göstermektedir. Enver ul Hak Birliği yakın zamana kadar Suriye Türkmen Kitleleri ile birlikte hareket etmekte beraber son dönemde Ali Beşir grubuna yakınlaşma söz konusudur.²⁴

2.5. Şam Vilayeti Türkmen Askeri Birlikleri

Başkent Şam'daki Türkmen askeri birlik örgütlenmelerini Golan Türkmenleri oluşturmaktadır. Bu birliklerin en önde geleni İmam Zahabi Birliğidir. Yakın zaman içinde adını "Türkmen Şehitleri Tugayı" olarak değiştirmeyi planlamaktadır. Şam'da aynı zamanda İmam Zahabi'ye bağlı olarak Türkmenlerden oluşan 12 kişilik özel hareket birliği bulunmaktadır. Şam'da İmam Zahabi dışında birinin adı Amr Şubat olan 3 Türkmen birliği daha bulunmaktadır.²⁵

2.6. İdlib Vilayeti Türkmen Askeri Birlikleri

İdlib'te Türkmenlerin askeri ve sivil örgütlenmeleri bulunmaktadır. Sivil kanadın liderliğini Fadıl Talip yürütürken askeri birlikler sivil kanat ile yakın ilişki içindedir. İdlib Vilayeti Türkmen askeri birlikleri ise şu şekildedir:²⁶

- Rıcaül Allahul Ahrar (Allah'ın Özgür Adamları), Hananu Kalkanı, Özgür Türkmenler.

2.7. Hama Vilayeti Türkmen Askeri Birlikleri

Hama'da tamamını Türkmenlerin oluşturduğu askeri birlik yer almamaktadır. Arapların oluşturduğu askeri birlikler içinde çok sayıda Türkmen asker yer almaktadır.²⁷

2.8. Tartus Vilayeti Türkmen Askeri Birlikleri

Tartus'ta Türkmenlerin yaşadığı 6 köy bulunmaktadır. Bunlar içinde El Mitras halkı rejime karşı ayaklanmıştı. Humus'taki Türkmen yerleşim birimi Zara'dan destek alan El Mitras kendi bölgelerini korumak üzere bir askeri birlik kurmuştur.²⁸

Sonuç

Suriye Türkmenleri sadece Türkiye için değil Suriye'nin demokratik geleceği için anahtar

halklardan birisidir. Suriye'nin gelecekteki yönetimi, barındırdığı tüm etnik ve mezhepsel gruplarla barış içinde ve bir arada yaşanabilecek bir ülke inşa etmek istiyorsa Türkmenlerin varlığını kabul etmek ve diğer halklarla birlikte eşit derecede siyasal temsil vermek zorundadır. Suriye'de ilk demokratik gösterilerin başlamasından bu yana otoriter uygulamaların karşısında cesaretle direnen Suriye Türkmenleri ülkenin bütünlüğünü savunma konusunda diğer hiçbir topluluktan geri kalmamaktadır. Suriye'de yeni bir dönemin başlamasında oynadığı rol nedeniyle Türkmenlere Suriye muhalefeti tarafından da hak ettiği yere ulaşmasında kolaylık sağlanmalıdır. Esad yönetiminin baskısından ve insan hakları ihlallerinden bugüne kadar acılar çekmiş olan Türkmenlerin; Sünni Araplar, Arap Aleviler, Hıristiyanlar, Kürtler, Dürziler, Şiiler ile birlikte yeni Suriye siyasal ve toplumsal yaşamında eşit bir aktör olarak yer alması Suriye ve bölge için kritik önem arz etmektedir.

0

DİPNOTLAR

- 1 Ali Öztürkmen ile gerçekleştirilen görüşme, 1 Haziran 2011.
- 2 Antalya'da gerçekleşen "Suriye İçin Değişim" Konferansı ve İstanbul'da gerçekleşen Suriyeli muhaliflerin toplantılarında yapılan gözlemler.
- 3 Suriye Türkmen Demokratik Hareketi ve Suriye Türkmen Kitleli Partilerinin Kurucu Üyelerinden Bekir Atacan ile gerçekleştirilen görüşme, 17 Aralık 2012.
- 4 Suriye Türkmen Demokratik Hareketi ve Suriye Türkmen Kitleli Partilerinin Kurucu Üyelerinden Bekir Atacan ile gerçekleştirilen görüşme, 17 Aralık 2012.
- 5 Suriye Türkmenleri Platformu hakkında geniş bilgi için bkz.: <http://turkmenplatformu.org/index.php/home>.
- 6 Suriye Türkmen Kitleli Başkanı Yusuf Molla ile gerçekleştirilen görüşme, 21 Aralık 2012.
- 7 Suriye Türkmen Kitleli Başkanı Yusuf Molla ile gerçekleştirilen görüşme, 21 Aralık 2012.
- 8 Bayır – Bucak bölgesinde faaliyet gösteren Türkmen askeri birlik komutanları ve Suriye Türkmen Kitleli yetkilileri ile yapılan görüşmeler, 20-22 Aralık 2012.
- 9 Suriye Türkmen Kitleli Yönetimi üyeleri ile gerçekleştirilen görüşmeler, 21 Aralık 2012.
- 10 Suriye Demokratik Türkmen Hareketi Genel Başkanı Ziyad Hasan ile gerçekleştirilen görüşme, 24 Şubat 2012.
- 11 Suriye Demokratik Türkmen Hareketi Genel Başkan Yardımcısı Tarık Sulo Cevizci ile gerçekleştirilen görüşme, 24 Aralık 2012.
- 12 Suriye Demokratik Türkmen Hareketi Genel Başkan Yardımcısı Tarık Sulo Cevizci ile gerçekleştirilen görüşme, 24 Aralık 2012.
- 13 Halep Türkmen Askeri Tugaylar Koordinatörü Ali Beşir ile gerçekleştirilen görüşme, 20 Aralık 2012.

- 14 Suriye Türkmenleri Platformu Koordinatörü Heysem Molla Ali ile gerçekleştirilen görüşme, 24 Aralık 2012.
- 15 Suriye Türkmen Platformu 1. Toplantısı sırasında edinilen bilgiler, 15 Aralık 2012.
- 16 Suriye Türkmen Demokratik Hareketi ve Suriye Türkmen Kitleli Partilerinin Kurucu Üyelerinden Bekir Atacan ile gerçekleştirilen görüşme, 17 Aralık 2012.
- 17 Suriye Türkmen Demokratik Hareketi ve Suriye Türkmen Kitleli Partilerinin Kurucu Üyelerinden Bekir Atacan ile gerçekleştirilen görüşme, 17 Aralık 2012
- 18 Bayır – Bucak bölgesinde faaliyet gösteren Türkmen askeri birlik komutanları ve Suriye Türkmen Kitleli yetkilileri ile yapılan görüşmeler, 20-22 Aralık 2012.
- 19 Bu bilgilerin tamamı Bayır – Bucak bölgesinde faaliyet gösteren Türkmen askeri birlik komutanları ve Suriye Türkmen Kitleli yetkilileri ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilmiştir, 20-22 Aralık 2012.
- 20 Halep Türkmen Askeri Tugaylar Koordinatörü Ali Beşir ile gerçekleştirilen görüşme, 20 Aralık 2012.
- 21 Bu bilgilerin tamamı Halep Türkmen Askeri Tugaylar Koordinatörü Ali Beşir ve Suriye Demokratik Hareketi Genel Başkan Yardımcısı Tark Sulo Cevizci ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde elde edilmiştir, 19-24 Aralık 2012.
- 22 Suriye Türkmen Kitleli Teşkilatlanma Sorumlusu Ziyad Kenan ve Humus Vilayeti Devrim Konseyi Üyesi ve Humus Bölgesi Kızılay Başkanı Bessam Barak ile gerçekleştirilen görüşmeler, 15-19 Aralık 2012.
- 23 Bu bilgilerin tamamı Suriye Türkmen Kitleli Teşkilatlanma Sorumlusu Ziyad Kenan ve Humus Bölgesi Kızılay Başkanı Bessam Barak ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde elde edilmiştir, 15-19 Aralık 2012.
- 24 Rakka Vilayeti Türkmen askeri birlikleri hakkındaki bilgiler Suriye Türkmen Kitleli Genel Başkanı Yusuf Molla ve Halep Türkmen Askeri Tugaylar Koordinatörü Ali Beşir ile gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde elde edilmiştir, 19-20 Aralık 2012.
- 25 Şam Yerel Koordinasyon Komitesi Medya Sorumlusu Yaşar el Ahmet ile gerçekleştirilen görüşme, 15 Aralık 2012.
- 26 İdlib Vilayeti Türkmen asker birlikleri hakkındaki bilgiler İdlib Türkmenleri Sivil Lideri Fadıl Talip ile gerçekleştirilen görüşme neticesinde elde edilmiştir, 15 Aralık 2012.
- 27 Suriye Türkmen Kitleli Teşkilatlanma Sorumlusu Ziyad Kenan ile gerçekleştirilen görüşme, 19 Aralık 2012.
- 28 Suriye Türkmen Kitleli Teşkilatlanma Sorumlusu Ziyad Kenan ile gerçekleştirilen görüşme, 19 Aralık 2012.